Sumonyi Zoltán

Newcastle, co. Dublin

Kabdebó Tamásról

2004 áprilisának utolsó napjaiban rádiós kollégámmal, dr. Simon Lászlóval Írországba mentünk, hogy műsorokat készítsünk a május 1-én esedékes Uniós csatlakozásunkról. A dublini repülőtéren Kabdebó Tamás várt bennünket. Néhány nappal korábban megkértük, hogy helyi lakosként kerítsen nekünk két szobát a városban, mert a tíz csatlakozó országból érkező vendégek, újságírók már minden hivatalosan kijelölt szállodát lefoglaltak. Kabdebó másnap válaszolt, hogy a szálloda rendben van, oda is visz bennünket, találkozzunk a repülőtéren.

Beültünk a Volkswagen Passzátjába, végigmentünk a városon, közben, mint egy idegenvezető, mutogatott és magyarázott. Átmentünk a Liffey folyó hídján, amely folyó úgy vágja két részre Dublint, mint a Duna Budát és Pestet, s egyszer csak kiértünk a városból. Legelők, kisebb települések mellett haladtunk, s kérdésünkre, hogy mégis, hol az a szálloda és mikor érünk oda, fölmutatott egy kétnyelvű helységnévtáblára, s intett, hogy már ott is vagyunk. A táblán csak az angol feliratot tudtam elolvasni: Newcastle, co. Dublin. S akkor már megálltunk egy kétszintes ház előtt, amely az ugyanolyan házakkal utcasort alkotott.

Na, itt vagyunk, mondta Kabdebó, itt fogtok lakni. Ez az én munka- és vendéglakásom. Mi, a családommal kettővel arrább lakunk. Helyezkedjetek el, fönt is, lent is van egy-egy fekvőhely, a fridzsider feltöltve étellel, itallal, de ha még kell valami, csak telefonáljatok. Este átjövök értetek, aztán megiszunk egy-két sört a helyi kocsmában. Közben elmondjátok, hogy milyen műsort akartok csinálni, kivel akartok találkozni.

Kabdebó Tamást a 90-es évek elején ismertem meg, egyik kolléganőm mutatta be, hozta át az Irodalmi Osztályról a Dramaturgiára. Bejáratott útja volt ez a határokon túl élő magyar íróknak, főleg a háborús, szétesőő Jugoszláviából. Átjöttek egy-két napra, hoztak a Rádióba verset, novellát, hangjátékot, gyorsan kifizettük a honoráriumot, bevásároltak a békés Budapesten, és mentek vissza Szabadkára, Újvidékre. Kabdebónak is mondtuk, hogy megvesszük a hangjátékát, csak írja alá a szerződést, és máris mehet a pénztárba. De ő tiltakozott,

hogy szerencsére neki nem sürgős, Írországban él, és csak akkor fizessünk, ha már fölvettük és műsorra tűztük a rádiójátékát. Hanem hozott egy könyvet bemutatkozásul, és ha Írországban járunk, keressük föl, nála többen is lakhatunk. (Persze, ismerjük az ilyen általános meghívásokat; legutóbb egy régi iskolatársam kapott el a Körúton, s mutatta a lhasszai kolostor könyvtárának olvasójegyét. „Ha Tibetben jársz, csak szólj, ezzel bevihetlek a könyvtárba!")

Este a kocsmában elmondtuk Kabdebónak, hogy mi most mindketten a Vallási és Közművelődési Szerkesztőségben dolgozunk, így nem csak írókkal, színházi szakemberekkel, de tanárokkal, szociológusokkal és egyházi személyekkel is szeretnénk beszélgetni. És minthogy ő hosszú évekig a dublini egyetem könyvtárosa volt, bizonyára sok írót, professzort, talán papot is ismer, velük hozzon össze bennünket. Továbbá május elsején át kell mennünk Sligóba, mert az a város „látja vendégül" a csatlakozó Magyarországot, s abban is segítsen, hogy innen hogyan juthatunk át a sziget túlsó oldalára. Bólogatott, hogy másnapra megszervez néhány találkozót, Sligóba pedig elvisz bennünket a kocsiján, amúgy is van ott egy kis dolga. Előadást tart William Butler Yeatsről, aki Sligóban, nagyszülei városában töltötte a gyermekkorát. Az előadás napi aktualitását pedig az adja, hogy sokan, például Gergely Ágnes is egy tanulmánykötetében „Nyugat magyarjának" nevezi a Nobel-díjas ír költőt.

Másnap reggel áttelefonált, hogy minden rendben van, nem is kell bemennünk Dublinba, ide jön négy kiváló férfiú, megcsinálhatjuk velük a nagy interjút. Csak papot nem tudott ma délelőttre idekérni, úgyhogy holnap Dublinba megyünk, ahol a Szent Patrik Székesegyház perjele fogad bennünket.

Délelőtt meg is érkezett a négy kiváló férfiú: politológus, közgazdász, szociológus és egy színházi rendező. Elmondták, hogy milyen gazdasági és kulturális előnyöket jelentett számukra az Európai Unióhoz való csatlakozás, hogy az egykor nagyon szegény Ír Köztársaság a 70-es évek végétől rohamos fejlődésnek indult, s ma már a gazdag és sikeres országok közé tartozik. És biztosak benne, hogy a Magyar Köztársaság is hasonló utat fog bejárni. Ezekből az interjúkból két-három műsort is szerkeszthettünk, vagyis minden a kocsmában kigondolt terv szerint és Kabdebó szervezésének jóvoltából történt. Másnap a Szent Patrik Székesegyház perjelével beszélgettünk a Szent Patrik barlang Pokol-legendájáról, az ottani híres búcsújáró helyről, ahová ma is sokan elzarándokolnak. Május elsején pedig átautóztunk az óceán partjára, Sligóba.

A város határában hatalmas felirat üdvözölte az érkezőket: „day of welcomes – sligo – welcomes – hungary”. A főtéren kirakodóvásár: lacikonyha, kürtőskalács, tokaji borsátor; a sebtében ácsolt színpadon magyar népzene, néptánc. Aztán este szállás a közeli Yeats Countryban, ahol közvetlenül a parton áll a Yeats család egykori nyaralója, benne a festőművész apa és az öcs műtermével. De akkor már engem egyre inkább a perjellel való beszélgetésünk izgatott.

Ennek az izgalomnak az volt az előzménye, hogy két évvel azelőtt egyik kiadónk felkért, írjak egy történelmi kalandregényt. Némi vonakodás után ráállltam, s úgy gondoltam, hogy regényesítem Arany János Toldiját, pontosabban a Toldi szerelmét, amelynél aligha van kalandosabb történet, de a verses változatát már nemigen olvassák. A regény még kiadói szerkesztés alatt állt, amikor arra buzdítottak, hogy a várható érdeklődésre tekintettel, kezdjem el írni a folytatást. (A könyv megjelenése után lett is némi érdeklődés iránta, egy hétig a népszerűségi listát is vezette, s ez talán a kicirkalmazott címnek volt köszönhető: „Vitéz nagyfalui Toldi Miklós szerelme és egyéb kalandjai”. Könyves ismerőseim elmondták, hogy sokan így keresik: Kapható még a Horthy Miklós szerelmei című regény?) Na, de hogy a folytatást?! Csak nem képzelik, hogy regényesítem a Toldi estéjét is, amely gyönyörű poémának alig van cselekménye!

És akkor ott, a Szent Patrik Katedrálisban jutott eszembe a folytatás lehetősége. Szent Patrik barlangja! Van egy lantin nyelvű középkori kódex, a „Tar Lőrinc pokoljárása”, amely az írországi Szent Patrik barlangban játszódik, s amelyet a londoni British Könyvtárban őriznek, és magyarul is kiadták az 1980-as években. Tar Lőrinc pedig, Arany János szerint, Rozgonyi Piroskának, Toldi szerelmének a férje! Itt a folytatás: Tar Lőrincné, Rozgonyi Piroska pokoljárása. Hiszen Tar Lőrinc nem szállhatott alá, őt Toldi párbajban megölte.

Csaknem két évig írtam azt a misztikus kalandregényt Tar Lőrincné alvilági utazásáról, aki időben előre haladva találkozik a későbbi korok híres-hírhedt asszonyaival, míg végül, több mint hatszázötven év után, 2004. május 1-én jön vissza a „felvilágba”. Ahol is a 21. századi Írországban értetlenül és elveszetten tébláboló asszonyt Bajai Tamás (Kabdebó), 56-os menekült író veszi pártfogásába, s ad neki szállást a Newcastle co. Dublini vendéglakásban. Hogy megírhassa pokoljárásának történetét.

Amint pontot tettem a regény végére (Zsennye, 2006. február 2.) mindjárt elküldtem e-mailben Kabdebónak, hogy hagyja jóvá a (csaknem) névszerinti szerepeltetését. De ha lehet, gyorsan nézze át,

mert október 23-ra szeretnénk megjelentetni, minthogy Rozgonyi Piroska legfontosabb alvilági találkozásai az 1956-os forradalommal kapcsolatosak. Néhány nap múlva válaszolt, hogy elolvasta, mehet a nyomdába! Csakhogy addigra a kiadó csődbe ment, a forradalom 50. évfordulóján zavargások voltak Budapesten, egyetlen más kiadó sem kapkodott a misztikus keretbe foglalt ’56-os regény után. Hiszen sokkal rejtélyesebbek és kalandosabbak voltak az utcai történések. A kézirat tetszhalottként hevert a számítógépemben.

Közben Kabdebó többször jött Pestre, egymásnak dedikált könyveket cseréltünk, de mindig Rozgonyi Piroska pokoljárását reklamálta. Aztán tíz év késéssel, a 60. évfordulóra megjelent „Magyar Orlando” címmel, így végül 2017 februárjában átadhattam neki. Júliusban írt, hogy ismét Pestre jön, az Egyetemi Könyvtár kiállítást rendez a magyar és angol nyelvű könyveiből, de előtte ebédre hívja barátait a Centrál Kávéházba. Meglepett, hogy az addig tagbaszakadt, egykori vízipólós egy fél év alatt felére fogyott, szinte áttetszően ült a kávéházi tükör előtt. Majd kis magyarázatokkal személyre szabott ajándékokat osztott a meghívottaknak. Én egy képeslapot kaptam, rajta William Butler Yeats kéziratának fotójával, de a hátsó oldalán Yeats fiának ceruzás aláírása.

Ez volt az utolsó találkozásunk. Most egy éve, 2018 májusában halt meg Dublinban.